ASHULACHILAR OVOZLARI TAVSIFNOMASI VA DIAPAZONI

Maxammadaliyeva Dilnavoz, Suyarova Zarifa
Respublika musiqa va san'at kolleji

Annottsiya: Ushbu maqomda Ashulachilar ovozlari tavsifnomasi va diapazoni haqida bayon etilgan.

Kalit so'zlar: ashulachi, diapason, ovoz, tovush.

Ashulachilar ovozlarining nomlari va diapazonlari (tovush oralari) quyidagilardan iborat:

1. Ayollarning yuqori ovozi – soprano.
2. Ayollarning pastki ovozi - alt.
3. Erkaklarning yuqori ovozi - tenor.
4. Erkaklarning pastki ovozi - bas.
5. Bolalarning yuqori ovozi - soprano yoki o'g„il bolalarning yuqori ovozi diskant.
6. Bolalarning pastki ovozi - alt deyiladi.

Soprano ovozi quyidagi turlarga bo'linadi:

4. Koloratura soprano - juda katta diapazonga ega bo'lib, o'ta harakatchan bo'ladi. Bu ovoz o'zining juda ham tiniq va ingichka tembri bilan boshqa ovozlardan ajralib turadi. Shuning uchun ham bu ovoz ansambl va xorga tavsiya qilinmaydi. Misol: Amerikalik ashulachi Imma Sumak.
5. Lirik soprano "do" birinchi oktava – "do" uchinchi oktava - yumshoq tembrli ovoz. Misol uchun: xalq artistlari Halima Nosirova, Saodat Qobulova, O'zbekiston xalq artisti Habiba Oxunova va boshqalar.
6. Dramatik soprano "do" birinchi oktava - kuchli ohangdor ovoz. Masalan: O'zbekiston xalq artisti Naima Po'latova, O'zbekiston xalq artistlari Komuna Ismoilova, Farog„at Rahmatova va boshqalar.

Alt ovozi quyidagi turlarga bo'linadi:

3. Metsso soprano 1 - alt deyiladi. "Sol" kichik oktava, "sol" ikkinchi oktava oralig„ida, yengil va to'liq jarangdor ovoz hisoblanadi. Masalan: Munojot Yo'lchiyeva, Mehri Abdullayeva.

4. Kontralto – "sol" kichik oktava – "re", "mi" ikkinchi oktava – juda quyuq ovoz. Masalan: Gavhar Tojiboyeva, Munojot Teshaboyeva. Tenor ovozlar ikki xil boladi:

3. Lirik tenor – "do" birinchi oktava – "do" uchinchi oktava. Juda sof jarangli ovoz. Masalan: O'zbekiston xalq hofizi Ma"murjon Uzoqov, Jo'raxon Sultonov, Eson Lutfullayev, O'lmas Saidjonov va boshqalar.
4. Dramatik tenor – "do" birinchi oktava – "si bemol" uchinchi oktava. Kuchli jarangdor ovoz. Misol uchun O'zbekiston xalq artistlari Sattor

Yarashev, Mahmudjon G„ofurov, Komiljon Otaniyozov va boshqalar. Bas ovozlari quyidagi turlarga bo‘linadi: Bariton – “lya” katta oktava – “sol” birinchi oktava. Bas – “fa” katta oktava – “mi”, “fa” birinchi oktava. Misol: O‘zbekiston xalq artisti Qo‘rqmas Muhiddinov. Bas oktavist – “fa” kontr oktava – “do” birinchi oktava. Bariton o‘z tembri bilan baslarga va yuqori registr tovushlari tembri bilan tenorga yaqinlik xususiyatiga ega. Shuning uchun ham bu ovozni bas bilan tenor o‘rtasidagi oraliq ovoz desa bo‘ladi.

Bariton ikki xil bo‘ladi:

3. Lirik bariton - yumshoq va harakatchan ovoz. Misol uchun: xalq artisti Jo‘rabek Murodov, O‘zbekiston xalq artistlari Sherali Jo‘rayev, Kamoliddin Rahimov, xalq hofizi Muhiddin Qori Yoqubovlarning ovozlari lirik baritondir.

4. Dramatik bariton - kuchli va jarangdor ovoz. Misol uchun: O‘zbekiston xalq artistlari Nasim Hoshimov, Sason Benyaminovlarni dramatik bariton deyish mumkin. Havaskorlik ashula va raqs ansambllari jamoalarini tashkil qilishda badiiy rahbar ovoz tembri va diapazoniga katta e’tibor berishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Rajabiy Yu. “O‟zbek xalq musiqasi” V-tom. O‟zbekiston davlat badiy adabiyoti.T.,1959 .
2.Rajabiy Yu. “Shashmaqom tarixi I-VI”.Badiiy adabiyot nashriyoti. T., 1970

WORDLY KNOWLEDGE